

הלכות חובל ומזיק פרק ג

א. כיצד משערינן הבשת, הכל לפי המביש והמתביש: אינו דומה מתביש מן הקטן, למתביש מאדם גדול ומכבד, שזה שבישו זה הקל, בשתו מרבה.

ב. המביש את הערם, או את מי שהוא במרחץ פטור. נשבה הרוח, והפכה שוליו על פניו, והרי הוא ערם, והוסיף זה בהפשטתו חייב בבשת; ואינו דומה מביש את זה שנעשה ערם, למביש את שאינו ערם. וכן אם הגביה בגדיו לירד לנהר, או שעלה מן הנהר ובישו חייב; ואינו דומה מביש זה, למביש את המכסה בגדיו.

ג. המביש את הישן, חייב בבשת. ואם מת מתוך שינתו, ולא הקיץ, ולא הרגיש בזה שבישו אין גובין בשת זו מן המביש; ואם תפסו היורשין, אין מוציאין מידן.

ד. המביש את השוטה, פטור; והמביש את החרש, חייב. המביש את הגר או את העבד, חייב. המביש את הקטן אם כשמכלימין אותו נכלם, חייב; ואם אינו נכלם, פטור. ומכל מקום אינו דומה המביש את הקטן, למביש את הגדול; ולא המביש את העבד, למביש בן חורין; ולא מביש חרש, למביש פקח.

ה. המביש את חברו בדברים, או שרקק על בגדיו פטור מן התשלומין. ויש לבית דין לגדור בדבר בכל מקום ובכל זמן, כמו שיראו. ואם ביש תלמיד חכמים חייב לשלם לו בשת שלמה, אף על פי שלא בישו אלא בדברים.

ו. כבר נפסק הדין שכל המביש תלמיד חכמים, אפלו בדברים קונסין אותו, וגובין ממנו משקל חמשה ושלושים דינר מן הזהב: שהוא משקל תשעה סלעים פחות רביע. וקבלה היא בידינו שגובין קנס זה בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ.

ז. מעשים היו אצלנו תמיד בכך בספרד; ויש תלמידי חכמים שהיו מוחלין על זה, וכך נאה להם. ויש שתובע, ועושין פשרה ביניהן. אבל הדינים היו אומרים למביש, חייב אתה לתן לו ליטרה זהב.

ח. אף על פי שהמביש שאר העם בדברים פטור מן התשלומין, עוון גדול הוא; ואינו מחרף ומגדף לעם ומבישן, אלא רשע שוטה. ואמרו חכמים הראשונים שכל המלבין פני אדם פשוט מישראל ברבים, אין לו חלק לעולם הבא.

ט. יש הפאות רבות שיש בהן בזוי וצער מעט, ואין בהן נזק; וכבר פסקו להם חכמים דמים קצובים. וכל המכה חברו הפאה מהן, משלם אותו הממון הקצוב; וכלן קנסות הן. ואותו הממון הקצוב, הוא דמי הצער והבשת והרפוי והשבת: בין צריך לרפואה ושבת, בין לא צריך כזה הוא משלם.

י. וכמה הוא משלם: הבוועט בחברו ברגלו, משלם חמשה סלעים. הפהו בארפכתו, משלם שלושה סלעים. קבץ אצבעותיו כמו אוגד אגדה, והפהו בידו כשהיא אגדה משלם שלושה עשר סלעים.

יא. תקע את חברו בכפו, משלם סלע. סטרו על פניו, משלם חמשים סלע; סטרו באחר ידו, משלם מאה סלע. וכן אם

צָרָם בְּאָזְנוֹ, אוֹ תִלַּשׁ בְּשַׁעְרוֹ, אוֹ שָׁרַק וְהִגִּיעַ הָרַק בְּבִשְׂרוֹ,
אוֹ שֶׁהֶעֱבִיר טְלִיתוֹ מֵעָלָיו, אוֹ שִׁפְרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה מִשְׁלֵם מֵאָה
סֶלַע.

יב. וּכְזֹה הוּא מִשְׁלֵם, עַל כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשָׂה. פִּיצַד : כְּגוֹן שֶׁבַעַט
בַּחֲבֵרוֹ אַרְבַּע בְּעִיטוֹת, אִפְלוּ זֶה אַחֵר זֶה מִשְׁלֵם עֲשָׂרִים סֶלַע.
סִטְרוֹ עַל פָּנָיו שְׁתֵּי סְטִירוֹת, מִשְׁלֵם מֵאָה סֶלַע. וְכֵן בִּשְׂאָרָן.

יג. כָּל אֵלוֹ הַסִּלְעִים הֵם מִכֶּסֶף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, שֶׁהָיָה
בְּכָל סֶלַע חֲצִי דִינָר כֶּסֶף וְשְׁלוֹשָׁה דִינָרִין וּמִחֲצָה נְחֹשֶׁת ; לְפִיכֶן
מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּהִכָּאוֹת אֵלוֹ לְשֵׁלֵם מֵאָה סֶלַע, הָרִי זֶה מִשְׁלֵם
שְׁנַיִם עָשָׂר סֶלַע וּמִחֲצָה כֶּסֶף נָקִי.

יד. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּמִכְבֵּד. אֲבָל אָדָם שֶׁהוּא מְבֻזָּה, וְאִינוֹ
מִקְפִּיד בְּכָל אֵלוֹ הַדְּבָרִים וְכִיוּצָא בָּהֶן אִינוֹ נוֹטֵל אֵלָּא לְפִי מָה
שֶׁרְאוּי לוֹ, וְכִמּוֹ שֶׁיֵּרְאוּ הַדִּינָרִים שֶׁהוּא רְאוּי לְטַל : לְפִי שְׂיֵשׁ בְּנֵי
אָדָם כְּעוֹרִין שְׂאִינָן מִקְפִּידִין עַל בִּשְׁתָּם ; וְכָל הַיּוֹם מְבַזִּים עֲצָמָן
בְּכָל מִינֵי בְּזוּי דֶּרֶךְ שְׁחוּק וְקִלּוֹת רֹאשׁ, אוֹ כְּדִי לְטַל פְּרוּטָה
אַחַת מִן הַלְּצִים הַמְּשַׁחֲקִים עִמָּהֶם.